

KULTURNO PROPAGANDNI KOMPLET BR. 97, GOD. IV, BEOGRAD, UTORAK, 1. JUN 2010.

Redakcija: Miloš Živanović, Saša Ilić, Tomislav Marković, Saša Čirić; Font Mechanical: Marko Milanković; E-mail: beton@danas.rs, redakcija@elektrobeton.net; www.elektrobeton.net; Sledeći broj izlazi 15. juna

MIXER

Piše: Saša ILIĆ

SUNCE VIŠE NIJE DALEKO

Moskovski dani Dobrice Čosića

*O Staljinu – oprezno.
Trockog pominjati uz smiješak
prezrenja.
O živima se ne izljetati.
(Sve se u politici iz dana u dan mijenja.)*

Danilo Kiš, *Pesnik revolucije na predsedničkom brodu*

SRBIJA JE, IPAK, BILA PRISUTNA U MOSKVI

Ovih dana je iz zemlje u kojoj *sunce nikada ne zalazi*, stigla vest da je „pesnik revolucije“ Dobrica Čosić (рус., Добрица Чосич) konačno stigao u Moskvu gde je, desetak dana posle održavanja parade povodom godišnjice pobeđe nad fašizmom (dok su se ministri Šutanovac i Jeremić pitali zašto Srbija nije bila prisutna na toj smotri zajedno sa Dražinim antifašističkim potencijalom), nagrađen novoustanovljenom medaljom „Puškina“ kao i nagradom „Zlatni vitez“. Sve se to događalo u dane osamnaestog Međunarodnog filmskog festivala Zlatni vitez kao i Prvog slovenskog foruma o umetnosti. Čosić je tom prilikom nagrađen za izuzetna dostignuća u literaturi kao i za šezdesetogodišnji književni rad koji je otpočeo romanom indikativnog naslova *Daleko je sunce* (1951). Dakako, mi znamo da njegova „literarna“ karijera nije počela tek tada ali *carska se ne poriče*, ako je *bačuška* rekao šezdeset, onda je tako i kvit. Ko se seća još *Mladog borca* i ostalih paraknjiževnih burgijanja iz tog doba. Jedino je Mihiz imao volje da se time bavi u svojoj *Autobiografiji o drugima*, jer mu je narečeni Čosić u to vreme *pomagao* da se prizove brigadirskoj pameti, dok mu je Mihiz potom uzvratilo NIN-ovom lentom 1954. Sve u svemu, u Moskvi je bilo lepo, program bogat i zasićen pričom o *slovenskoj duši*. Ali „pesnik revolucije“ u Moskvu nije otišao sam, bila je tamo s njim i Ljiljana Habjanović Džurović, koja je pozvana da se pridruži panel diskusiji na temu *Hrišćanske i savremene vrednosti: saglasje ili kontradikcija?*

JASTREBAČKI SIZIF POVESTI NE VERUJE

Prilikom primanja „Puškina“, kao što protokol nalaže, Čosić je održao prigodno slovo. Ako se odstrane natruhe lošeg besedništva (neizostavna *uzbuđenja*, *nadanja* i *bivstvovanja*) moglo bi

„NISAM ZASLUŽIO NI DAN LOGORA NI ROBIJE“, REKAO JE ČOSIĆ JEDNOM PRILIKOM: „CENA MOJE OPOZICIJE, DAKLE, NIJE BILA VISOKA“. (BILI SU TO JEDINSTVENI KNJIŽEVNI TRENUCI U KOJIMA JE ČOSIĆ MOGAO VIDETI KAKO IZGLEDA SUDAR ČOVEKA SA ISTORIJOM I IDEOLOGIJOM, PRI ČEMU JE JEDAN OD KREATORA TIH SILA BIO ON SAM.)

se reći da je Čosić progovrio o jednom od najvećih projekata prošlog veka čiji je bio akter i implementator. Radilo se o socrealističkoj formaciji u kulturološkom, kao i o socnacionalističkom

konceptu u političkom smislu. Čosić je sebe predstavio kao „revolucionara, komunistu a potom kao pisca romana o ljudskoj sudbini na srpskoj zemlji u 20. veku“. Kao epicenter svog rada istakao je „sudar čoveka sa istorijom i ideologijom“ da bi naposljetku izneo *bilans tog termidora* „u Evropi, Rusiji na srpskoj i nekadašnjoj jugoslovenskoj zemlji“ gde su te „sile harale narodnim i ljudskim životima, pretvarajući milione ljudi u zločince i žrtve“. Istakao je da u literaturu kao mlađani komunist nije ušao sa bilo kakvim znanjem o književnosti, naročito ne o ruskoj (osim priče o Korčagu, razume se) i da je potom, kada se poduhvatio pisanja u miru (o doživljajima u ratu, kako sam kaže), na savet prijatelja počeo da čita ruske klasike. Naposljetku je izrazio ushićenje što se konačno obreo u svojoj *književnoj otadžbini*, istučući još dve stvari, od kojih se jedna tiče svesti o tržišnom nezastarevanju romaneskne forme (u agitpropovskom smislu) i druga, koja bi se ako izuzmemo retorički potencijal („Posle svakog romana, stena mi se survavala na podnožje brega i ja sam ponovo drugu gurao ka vrhu, da sa njega ugledam

MIXER

Saša Ilić: Sunce više nije daleko

CEMENT

Saša Čirić:
Astronomija bespuća

ŠTRAFTA

Milica Jovanović: Nauka je srce Srbije

VREME SMRTI I RAZONODE

Predrag Lucić: Pesma general-pokojnika

BULEVAR ZVEZDA

ISAKOVIĆ, Antonije

BLOK BR. V

Lazar Bodroža: Avanture zeca Milorada (3)

Šta se videlo sa Jastrebačkog brega

Foto: Beta

nepoznato.)“ mogla podvesti pod sentimentalno prisećanje na Čosićevo (takođe, *uzbuđeno*) sizifovsko uspinjanje uz Jastrebac na kraju njegovog prvenca *Daleko je sunce*. Ovo bi možda i mogao da bude sizifovski posao da sam Čosić ne potvrđuje kako je sa dna jastrebačkog brega ponovo gurao „drugu stenu“, tj. sledeći roman, dok je onaj prethodni (kako nam svedoči povest jugoslovenske književnosti) urodio plodom i vraćao se kao novčani i kulturno-politički kapital sa kojim je Čosić vešto raspolagao sve do današnjih dana. Nijedan njegov roman, dakle, nije se skotrljao nazad niti je to moglo da se desi. On se, naravno kotrljao dalje, i to u milione stanova čitalaca željnih čosićevskog štimunga sveopšteg srpskog stradanja i uništavanja.

ŠTA KAŽE VITEZ BURLJAJEV

Predsednik Zlatnog viteza, Nikolaj Burljajev, bio je pre mesec dana u Beogradu gde je obavio važne razgovore sa Čosićem i njegovom svitom, pripremio pres materijale za buduća moskovska *zbitija*, što se videlo i u njegovoj vanserijskog obaveštenosti koju je demonstrirao prilikom samog uručenja „Puškina“. Burljajev je, u skladu s programskim konceptom svog „hristijanskog“ festivala, održao o Čosiću besedu koja je treba-

lo da reinterpretira njegovu ulogu u „velikom projektu“ i dovede je u saglasje sa novim standardima putinovske Rusije, bez obzira na istinu, bez obzira na činjenica. „Živa legenda“, kako je nazvao Čosića iznoseći sve bitne tačke njegove biografije, od tog časa više nije bio „srpski Tolstoj“ već „srpski Solženjicin“. Burljajev je tu analogiju izveo na osnovu „sličnosti“ dveju biografija. „Obojica su“, rekao je zaneseni Burljajev, „bili ratnici, beskompromisni borci, zatvarani i sudbine su im slične“. Samo mesto događaja, Dom ruskog zarubežja (dijaspora), koji je nedavno dobio ime po Solženjicinu, svakako nije ostalo bez simboličke učinkovitosti po samu *inauguraciju* Dobrice Čosića. Simbolika mesta je trebalo da podrži i neke neizgovorene stvari: odlikovan je *naš autor*, *naš čovek* u dijaspori, koji se preko pola veka borio za *našu stvar*, čekajući da mu svane sovjetsko/rusko sunce i evo, dočekao je taj dan. Nikolaj Burljajev se osvrnuo i na društveno-politički angažman laureata. Naglasio je da je „Čosićeva delatnost oduvek bila pod znakom težnje ka istini, borbe za slobodu čoveka i društva u svim sferama života“. S druge strane, Čosić je svoju *pripadnost* potvrdio i jednim sećanjem na Kongres sovjetskih pisaca 1954, kada je upoznao mnoge sovjetske velikane, a među njima i pisca Leonida Leonova.

Publika je bila fascinirana. Valentin Raspućin je priznao da ima osećaj susreta sa „živom istorijom“ i založio se, posve „viteški“, da se literatura vrati svojim izvornim vrednostima, „vrhunskom hrišćanskom idealu uzdizanja čovekove duše!“ Ovo će Čosić poneti iz Moskve kao glavnu poruku svojim „omaldincima“ iz kružoka P70.

NA TAJNOM ZADATKU

Zaista, geslo *borbe za istinu i slobodu* služilo je oduvek kao paravan za sve akcije Dobrice Čosića. I dok je radio u Agitpropu posle oslobođenja (službeno nadzirući stanare sobe u Siminoj 9a), i 1954. na Kongresu sovjetskih pisaca, ali i prilikom obavljanja *tajnog (književnog) zadatka* u oktobru 1956, kada je pod pratnjom Lekinih „čekista“ stigao do mađarske granice, gde su ga preuzela sovjetska borna kola i povezala put revolucionarne Budimpešte. Kako sam kaže u objavljenom fragmentu svojih budimpeštanskih izveštaja, Čosić je u džepu imao spremljen referat (o *borbi za slobodu govora*) za tobožnji kongres na koji su ga Tito i Leka uputili. Dok se šetao uzavrelom Budimpeštom, vežbao je ruski čitajući sovjetsko izdanje svog romana *Daleko je sunce*. (Znao je da će mu kad tad zatrebati.) Strašno ga je zbolelo rušenje Staljinove biste u Pešti, čiji je „brk voleo više od svog dede Alekse“, a u izveštaju Titu, napisao je: „Ovde je na delu kontrarevolucija“. U skladu s tim izveštajem, Tito je na tajnom sastanku sa Hruščovom na Brionima, rekao isto: Pa to je kontrarevolucija, majku mu božju! Isti taj izveštaj ga je katapultirao u više političke forume, ali i na palubu *Galeba*. Dok su tiraži njegovih knjiga enormno rasli. (Solženjicin je, s druge strane, period između 1945. i 1953. proveo najpre u Gulagu, potom je poslat u prognostvo da bi mu od 1956, nakon rehabilitacije, bilo omogućeno da radi kao učitelj.) Pod geslom *borbe za*

istinu i slobodu, Čosić je obavio *tajni (književni) zadatak* na Golom otoku, koji mu je poverio drug Marko jer je dočuo „da se tamo događaju nekakve pizdarije“. Bio je tamo, ali je zarad te

Posledice jesenjeg izveštaja iz Budimpešte 1956.

slobodarske borbe ostao nem do 1989. (O tome je Danilo Kiš govorio Gojku Nikolišu kada su se početkom osamdesetih sreli u „Rotondi“. Nikoliš nije mogao da poveruje u to, što će mu se nemnogo potom opasno osvetiti.) Pod istim geslom, Čosić se krajem šezdesetih pobunio protiv svoje Partije, mitizujući retroaktivno taj svoj čin pričom o zabrinutosti za Kosovo. A u stvari, pobunio se nakon Lekinog „pada“, dokazujući pravovernost svome jedinom i voljenom mentoru. Pod geslom *borbe za istinu*, Čosić je sa Jarom Ribnikar bio jedan od povlašćenih koji je mogao da prati montirani proces protiv Milovana Đilasa (jedinog pravog disidenta u SFRJ). Nikada do 1989. nije pričao niti pisao o tome, iako je, kako sam kaže, bio Đilasov sledbenik, „u izvesnom smislu“. „Nisam zaslužio ni dan logora ni robije“, rekao je Čosić jednom prilikom: „Cena moje opozicije, dakle, nije bila visoka“. (Bili su to jedinstveni *književni trenuci* u kojima je Čosić mogao videti kako izgleda sudar čoveka sa istorijom i ideologijom, pri čemu je jedan od kreatora tih sila bio on sam.) Napokon, Čosić je 1984. u SANU osnovao Odbor za odbranu slobode misli i izražavanja. Pod sličnim devizom je koordinirao izradu i plasman Memoranduma 1986. Podržao Miloševića kao *novog Pašića* i uradio sve ono tokom devedesetih i dvehiljaditih što se u ovom trenutku opire svakoj sistematizaciji. Kao što se vidi iz priloženih fakata, Dobrica Čosić je ceo svoj radni vek proveo *na tajnom (književnom) zadatku* što je Moskva oduvek umela da ceni i nagradi. Čosićevi oponenti, međutim, ne prestaju da govore o *rdavom stilu* što se može uočiti već u prvoj rečenici svakog njegovog teksta. Radi se o tome da bi iz sintagme *tajnog (književnog) zadatka* zauvek trebalo odstraniti svaki pomen *književnosti* i onda bi se precizno moglo pročitati o kakvom se višedecenijskom Čosićevom *tajnom zadatku* zapravo radilo. Burljajevu i bačuškama je to odavno jasno, ali se u Beogradu i dalje govori o „građi i stilu“ u *vremenima smrti, vlasti i zmija* ■

CEMENT

Piše: Saša Ćirić

ASTRONOMIJA BESPUĆA

Muharem Bazdulj: *Tranzit, kometa, pomračenje* (Rende, 2009)

Grozan, rogobatan naslov. Ima pamtljivih, inventivnih naslova i loših knjiga. I obratno. Ovo je osrednja knjiga sa rdavim naslovom. Naslov je identitetska tetovaža knjige, konvencija krštenog imena po kojoj knjigu registrujemo na vavilonskom buvljaku. Ipak, ovaj kompozitni naslov je funkcionalan. On upućuje na složenu, trodelnu kompoziciju knjige, sastavljene od tri novele čiji naslovi, hronološki poređani, ravnopravno participiraju u generalnom naslovu (možda replika na konstitutivnost naroda BiH). Ni klasični roman ni ciklus novela, Bazduljeva prozna knjiga je meki postmoderni melanž biografsko-putopisne proze, ljubavno-kriminalističkog sižea i dnevnika nastanka same knjige ovako kabastog naslova.

*

Osnovna geometrijska slika ove *T,k,p* knjige (Teorija koja pliva, pomislio bi Miško Šuvaković), jeste krug. Ovaj krug sam smislio, veli u podtekstu Muharem Bazdulj, da bih postigao formu konačnog, perpetuum mobile kretanja iz koga nema izlaza. I kretanje je, naime, trojako. „Tranzit“ je istorijska sličica putovanja Ruđera Boškovića iz Carigrada za Petrograd u društvu britanskog ambasadora u Turskoj i njegove porodice. Njegovo putovanje će se okončati u Poljskoj a putniku pružiti priliku da upozna Bugarsku i Moldaviju. „Kometa“ je savremena skaska o trafikingu koja vezuje Moldaviju (Kahul, Kišnjevi), Italiju i hrvatsko primorje. „Pomračenje“ metatekstualno razotkriva povest nastanka prethodne dve novele, tačnije, ukazuje na iskustveni podlogu njihovih centralnih motiva. Ovde postoji istraživačko kretanje po listinama knjiga i unutar cerebralnog lavirinta imaginacije pisca, uronjenog u bosansku tranzicionu stvarnost i profesiju novinara. Dakle, krug *T, k, p* knjige podeljen je na dva polja: na civilizaciju (imaginarno polje) i zaostalost (realno polje). Na liniji kružnice, uglavnom u realnom polju, markirani su urbani punktovi kojima teče pripovedanje u dva istorijska perioda.

*

Veza između novela eksplicitno je naglašena lutajućim motivima. Motivi se ponavljaju mehanički, više po nekom shematskom automatizmu nego po unutrašnjoj potrebi same priče. Takav je motiv ogledala, ne samo borhesovski, koji realistično odražava a delirično umnožava stvarnost. Ruđer Bošković ogledalo posmatra kao optički instrument; kao očevo poklon, za Moldavku Mariju Aleksandru ono je marker bajke koja ima surovo naličje obmane; za Pisca ogledalo je link ka odbojnoj samospoznaji. Nametnuto i predvidljivo, svi glavni likovi povezani su sa Dubrovnikom: bosanskom piscu igrom slučaja to je mesto rođenja kao i slavnom astronomu o čijem putovanju piše, dok će mlada Moldavka krhotinom od ogledala sebi prerezati vene u kupleraju nadomak Dubrovnika. Štaviše, u sve tri novele umetnut je isti postupak usložnjavanja osnovne naracije: dnevničke beleške Ruđera Boškovića, pismo baki Marije Aleksandre i piščeva beležnica ispunjena citatima. Ponavljanja i paralelizmi u sklopu cele knjige ispoljavaju nepoverenje u čitaočevu moć i deluju redundant-

no. Istorija se ponavlja isuviše očekivano. U novelama koje tematizuju putovanja, istorija se, zapravo, ne kreće.

*

Ako je suditi po „Pomračenju“, zadatak koji je pisac zadao sam sebi jeste da pronade svoju priču i ispiše je, potvrđujući se i za druge onako kako je sebe oduvek doživljavao, kao „Pisca“. Početno veliko slovo koje Bazdulj koristi da označi naratora, upućuje na ironijski odmak prema pisanju kao prokazanom hobiju, koji se, da parafraziramo Sartra, nalazi između filistarske rutine i revolucionarne pobune, ali i na patos autoidentifikacije koja se nije oslobodila neupitnog poverenja u pisanje i čežnje za statusom pisca. Pisac se vezuje za lik Ruđera Boškovića, ali piščeva priča koju bira da ispiše

nije samo rekonstrukcija putovanja dubrovačkog naučnika pod svešteničkom mantijom ili savremena provera njegovih kulturoloških refleksija. Reč je, zapravo, o odnosu Istoka i Zapada ili trajnoj i nepopravljivoj zaostalosti Istoka osuđenog na nesreću i nesređenost. I bez Andrićevih citata, postavljenih u pročeđe svake novele, svesni smo andrićevske paradigme Bazduljevog teksta. Kako se tekst nosi sa teškim teretom velikonarativnog nasleđa koje je sam sebi natovarilo na leđa? Teško, jer je bolno očigledan raskorak između ozbiljnih priprema koje pisac preduzima tražeći građu o Ruđeru Boškoviću i pripovednog učinka, svedenog na biografski isečak i afirmaciju već poznatih stavova o Istoku. Istok je pun prljavštine i siromaštva, ohole samodovoljnosti u neznanju za bolje i violentne nepoverljivosti prema svemu što ne poznaje. Raskorak je dvostruk jer ni broj stranica koje novela o Ruđeru Boškoviću ima ni predočena epizoda putovanja nemaju kapacitet da litararno osnaže i prodube uvide koje analiza Istoka donosi. Opet, posezanje za istorij-

skim dekorom nemonovno nosi obeležje epohe iz koje se o prošlosti govori: ublažene su ili se i ne pominju staleške i konfesionalne razlike, konstitutivne za 18. vek. U prvom planu istaknuto je ono što je nasleđe 20. veka i našeg doba: poražavajući učinak komunizma i postkomunističkog bauljanja u tranziciji. U odnosu na istorijski uvid novele „Tranzit“, novela o Moldavki deluje kao ilustracija zakočenosti istorije. Na istoku vlada istočni usud iz čijih se kandži mogu iskobeljati samo pojedinci, emigracijom. Novela „Kometa“ je ispisana kroz sladunjavi diskurs čistog srca, tinejdžerske zaljubljenosti i tragično izneverenih očekivanja.

*

„Pomračenje“ je najsadržajnije i najuverljiviji deo Bazduljeve trodelne povesti. Oslanjanje na datum i mesto rođenja kao na prst sudbine koji garantuje Piscu pouzdan izbor vokacije, predstavlja duhovit ironijski autoportret umetnika u nastajanju. Način na koji Pisac selektuje građu iz literature ukazuje na profinjen čitalački duh. Citatni pasusi u noveli mogu se čitati kao neke vrste katalogskih eseja, ali i kao parafraze Kišove teze o udelu „čuda i truda“ u nastanku književnog dela. U

završnoj noveli saznaćemo i kako je nastala inspiracija za „Kometu“: Pisac je bio vodič stranoj novinarki koja piše o seks trafikingu u Bosni, posetio noćni klub i prisustvovao razgovoru sa vlasnikom. Dok se novela o Moldavki završava u nekom romantičarskom krešendu suicida, u podstrecu za tu priču, sasvim realistički, gazdu kluba uopšte ne brine šta će novinarka napisati o njemu. On policiju korumpira ne samo novcem, već i pravom na besplatan seks sa šticećicama kluba (slično kao u filmu Pjera Žalice *Gori vatra*). U zbiru, život je porazio književnost jer se literarne imaginacije Muharema Bazdulja zadovoljila korišćenjem žanrovskih matrica i redukcijama u dočaravanju epohe 18. veka. Previsoka ambicija i disproporcionalno skroman učinak.

*

Halajeva kometa, za kojom je Ruđer Bošković jurio po nebu onovremenom Evropom, opiše svoj luk jednom u svakih 76 godina. Halajeva kometa je srećna zvezda pod kojom je nastala ova knjiga Muharema Bazdulja. Na svakih 76 čitalaca postoji šansa da se u potpunosti sviđi tek jednom od njih ■

ŠTRAFTA

Piše: Milica Jovanović

NAUKA JE SRCE SRBIJE

Pored ostalih uspeha, aktuelna posada u Nemanjinoj 10 ovih dana hrabro je oborila još jedan rekord – od svih koji su nas u poslednjih dvadeset godina zamajavali, nikad niko nije obećao toliko novca za nauku, povratak stručne emigracije u zemlju i rodoljubivo restrukturiranje društva na naučnim osnovama. U igri su već stotine miliona evra, stanovi za povratnike, o polutkama preko sindikata vode se tajni pregovori, a biće i svetskih priznanja, ne nužno ovim redom.

U zemlji u kojoj je, tvrde nepouzdana istraživanja, gotovo 70 odsto stanovništva funkcionalno nepismeno, u kojoj je postotak onih sa pristupom internetu znatno manji i od tih preostalih tridesetak odsto, krajem prošle godine održana je „javna rasprava“ o Strategiji naučnog i tehnološkog razvoja u periodu od 2010. do 2015. godine, i to – posredstvom interneta. Strategiju je na tzv. javnu raspravu iznelo Ministarstvo za nauku i tehnološki razvoj Republike Srbije, pa ju je potom i usvojilo, iako čak ni malobrojni učesnici ne znaju ko je i šta na toj raspravi sve govorio (odnosno pisao, u svojim privatnim elektronskim pismima).

Kontekst treba razjasniti odmah na početku – Srbija je na začelju regiona po budžetskom izdavanju za nauku i to se u dogledno vreme neće promeniti (oko 0,3 odsto bruto domaćeg proizvoda (BDP), naspram preporuke Saveta Evrope da članice, do ove godine, povećaju izdavanja za istraživanja i razvoj na celih 3 odsto BDP). Umesto realnog keša, u „naučni i tehnološki razvoj“ Srbije ulupaće se, između ostalog, i 40 miliona evra evropskog kredita. Ko će biti zadužen da ih troši zasad je nejasno, jer stratezi Ministarstva za nauku i tehnološki razvoj nemaju ingerencija za razradu plana praktične primene Strategije. Kao ni za nadzor trošenja novca. Te će teme možda doći na red kada se utvrdi, na primer, koliko je novca izdvojeno a koliko otuđeno iz fonda već zaboravljenog Nacionalnog investicionog plana. Možda posle ulaska u Evropsku uniju.

Osim što nema uhodane systemske mehanizme za finansiranje iz privatnog sektora, pa uglavnom zavisi isključivo od *dobročinstva* stranke koja trenutno poseduje resorno Ministarstvo, naučna zajednica u Srbiji i dalje oseća teške posledice devedesetih, kada je – prema usmenim predanjima i ponekim pokušajima utvrđivanja tačnih podataka – oko 20 hiljada ljudi sa fakultetskom diplomom otišlo da se više nikad ne vrati. I autori Strategije se, zanimljivo, osvrću na ovu činjenicu, konstatujući uzgred da su najčešći uzroci emigracije naučnika devedesetih bili – veća zarada i bolji uslovi za naučnoistraživački rad. Srbija, uostalom, nikad nije bila u ratu. Slepa mrlja za političku odgovornost devedestih licemerno je nasleđe koje smo prihvatili, u skladu sa nacionalnim interesima. Konstataciji iz Strategije kako „Srbija nema nijednog naučnika u prvih 5000 najcitiranijih naučnika sveta, kao nijedan univerzitet u 500 najboljih na svetu“, osim, možda, lektorske intervencije, nema se šta dodati.

„Vizija naučnog i tehnološkog razvoja Srbije“, kako je Strategija definisana u podnaslovu, oslonjena je na sedam nacionalnih prioriteta. To su, redom: biomedicina, novi materijali i nanona-

Loše probavljena Strategija

uke, zaštita životne sredine i klimatske promene, energetika i energetska efikasnost, poljoprivreda i hrana, informacione i komunikacione tehnologije te unapređenje donošenja državnih odluka i afirmacija nacionalnog identiteta. Teško je i pretpostaviti kako su autori Strategije zamislili da se u narednih pet godina realizuje, recimo, prioritet broj dva, „novi materijali i nanonauke“, s obzirom na to da u Srbiji nema ni naučnika obrazovanih za ovu oblast, ni institucija koje bi ih obrazovale. Slična manija veličine nesretno proviruje i iz trećeg prioriteta – zaštite životne sredine. Kada bi se organizovali javni radovi za sistematsko skupljanje smeća po Srbiji, možda bi se za pet godina nešto i postiglo u pravcu zdravije sredine. O državnim kompanijama koje su i dalje među najvećim zagađivačima vazduha, zemlje i vode u Srbiji, da i ne govorimo. Umesto toga, dakle, Srbija puca visoko, na klimatske promene.

No, o tome neka brinu *prirodnjaci*, radnici i seljaci. *Zadnja rupa na svirali* nacionalnih naučnih prioriteta – unapređenje donošenja državnih odluka i afirmacija nacionalnog identiteta – tiče se društvenih nauka. Evo kako ih razumeva Vlada Srbije, odnosno resorno Ministarstvo u svom ključnom dokumentu za počete *petoletke*: „Uloga dru-

štvenih nauka i humanistike u očuvanju i jačanju srpskog nacionalnog identiteta je od vitalnog značaja“ (Strategija naučnog i tehnološkog razvoja Republike Srbije, str. 39).

„Modernoj Srbiji, koja je nedavno obnovila sopstvenu državnost je potrebna snažna naučna podrška zarad afirmacije na međunarodnoj sceni i odbrani svih njenih nacionalnih interesa. To se naročito odnosi na miroljubivu, pravnu i diplomatsku borbu za teritorijalni integritet i suverenitet nad Kosovom i Metohijom“ (Ibid). Biće zanimljivo videti koji će segmenti društvenih nauka biti zaduženi za projekte miroljubivosti odbrane nacionalnih interesa, ali da su lingvisti izostavljeni iz ove vizije, očigledno je već i iz navedenih citata.

Pretnja, koju je svojevremeno izneo Vojislav Koštunica, da će svako Ministarstvo u Vladi Srbije dobiti tajni plan za odbranu Kosova, očigledno ima obavezujuću snagu i za Vladu Mirka Cvetkovića. Budući da je u samom tekstu Strategija definisana kao ključni dokument kojim će se, između ostalog, određivati „način i prioriteti u finansiranju naučnih i tehnoloških projekata“, smisleno je zaključiti da će prioritet za finansiranje – iz skromnog razreza od 0,3 odsto BDP, namenjenog za društvene nauke – imati oni projekti koji se uklape u viziju Ministarstva nauke o odbrani nacionalnih interesa, a naročito onog interesa koji se tiče teritorijalnog integriteta, tj Kosova u Srbiji, realnosti uprkos.

Vizije, uostalom, i služe da bi se realnost nekako *prebrodila* ■

BETONJERKA
POLUMESECA

Mladića ćemo proglasiti mrtvim, a njegove žrtve živim. Proces pomirenja teče dobro da bolje ne može biti.

Tomislav Marković

VREME SMRTI I RAZONODE

lirika u toke

Piše: Predrag Lucić

PESMA GENERAL -POKOJNIKA

(iz smrtovnice Ratka Mladića)

Ne marim da umrem, al' sam mrtav često.
Samo smrt će živu glavu da mi spasi.
Živoga me čeka doživotno mesto,
Ko pokojnik lepo živiš, gde si, da si.

Ne marim da umrem. Al' mrtvoga svako
U Hag može da me šalje, nek' izvoli!
Optužnicu da bih na kurac natakao,
Moram biti mrtav, pa me kurac boli.

I živeću tako, mrtav, dobre volje,
Službeno mrtvoga izručit me neće,
Ne umem da smislim šta bi bilo bolje
Sem sam sebi na grob da posadim cveće.

I da žalim sebe, jer mi nije dano
Da od smrti umrem ko normalni ljudi,
Već da se na tebi, rođena sahrano,
Živ pojavim, a to nikog da ne čudi.

I da mrtav živim bez imalo srama,
Kol'ko Bog mi daje, a daće Bog dovek,
Da se iznad onih srebreničkih jama
Pojavljujem mirno, ko slobodan čovek.

Da ne kukumavčim kao Dis budala
Da su mene noćas pohodili mrtvi,
Već da gromko pevam „Tripud ratovala“
Na sagnjilo ucvce svakoj svojoj žrtvi.

BULEVAR ZVEZDA

Piše: Redakcija **Betona**

ISAKOVIĆ, ANTONIJE

ISAKOVIĆ, Antonije – Lule (Rača Kragujevačka, 06.11.1923 — Beograd, 13.01.2002), bio je partizan, pisac, funkcioner, akademik, član memorandumske grupe, ćosićevac i mилошевићevac. Iako je njegova biografija sada zaokružena i ne može joj se ništa dodati niti oduzeti, teško je ustanoviti koji je njen aspekt bio presudan za Isakovićev angažman tokom osamdesetih i devedesetih godina. Bio je dugogodišnji direktor Prosvete i NIN-a. Jedan od trojice poratnih modernista i meštar partizanske pripovetke (*Velika deca* 1953, *Paprat i vatra* 1962, *Prazni bregovi* 1969), a potom romansijer (*Tren I*, 1976, *Tren II*, 1982), NIN-ov laureate, kreator kulturne i književne politike Srbije druge polovine dvadesetog veka, kao i *velikosrpske politike* devedesetih. Jedan od najekranizovanijih pisaca tadašnje Jugoslavije, kako vole da istaknu njegovi biografi. (*Kroz granje nebo* 1958, *Tri* 1965, *Kašika* 1970, itd.) Osamdesetih godina je aktivno učestvovao u stvaranju nacionalističke političke platforme za prevrednovanje svega što je u saradnji sa komunističkim rukovodstvom SFRJ gradio tokom posleratnih decenija. Kao član SANU, uzeo je učešće u borbi za konačno rešavanje kosovskog pitanja. Bio je urednik *Knjige o Kosovu* (1985) glasovitog medieviste Dimitrija Bogdanovića, koji je pokušao da u rasponu od gotovo hiljadu godina pokaže istoriju sukoba između Albanaca i Srba kao i *genezu velikoalbanškog nacionalizma*. Takođe, pored akademika Radovana Samardžića, bio je jedan od najviđenijih autora Memoranduma SANU. U Slobodanu Miloševiću je prepoznao novu političku snagu za implementaciju memorandumskih stavova. Sa Mihajlom Markovićem

je postavio temelje SPS-a i bio je u dva mandata potpredsednik te partije. Blizak Miloševiću ali ne i Mirjani Marković, Isaković je od ranih *espeesovskih* dana trpeo njenu aroganciju. Podneo je nekako i to što je svom dobermanu dala ime "Antonije", ali tek u godini kada je počelo većanje oko formiranja JUL-a, Isaković je istupio sa tezom da je "JUL jedna konzervativna leva partija koja će kao upijač da pokupi sve konzervativne ljude iz SPS-a i očistiće njegove redove od onih ljudi koji tu ne treba da budu". Tako je počelo, prema Isakovićevom priznanju, njegovo udaljavanje od Miloševića do koga više "nije mogao da dopre". Čašu je prelio njegov nastup na književnoj promociji knjige Mirjane Marković, posle koje je preko tadašnjeg ministra informisanja Aleksandra Tijanića dobio poruku da je autorka bila veoma nezadovoljna njegovim nastupom. U oktobru 1999, Isaković je sa još četrdesetak akademika potpisao peticiju za smenu Slobodana Miloševića. U to vreme, ponovo je počeo da se vraća svojim ranim ljubavima, pisanju priča i ribolovu. Nekoliko pisaca je pokušalo da ocrtaju Isakovićev profil posle njegove smrti; tu je pre svega njegov "životni drug" i dvostruki kum Dobrica Ćosić, kao i mnogo mlađi kolega po ribolovu, peru i porodičnoj predaji – Mihajlo Pantić. Ćosić ga je, u svom maniru, video kao "pisca nepokolebljivog patriotizma i demokratskog, humanističkog nacionalizma" (ovu formulaciju je kasnije P70 prilagodio za svoj manifest). S druge strane, prof. Pantić ga je okarakterisao kao melanholičnog (političnog) pripovedača, "razočaranog u svoje pobeđe", s kojim je oduvek najradije pričao o ribama, nikada o politici i književnosti. Isaković je pred kraj života, svakako kao odjek tog *ribanja i ribarskog prigovaranja*, objavio zbirku pripovedaka *Riba* (1998). Njegovo delo je rano ušlo u kanon srpske književnosti i tamo ostalo *vo vjeki vjekov* ■

BLOK BR. V

Lazar Bodroža: Avanture zeca Milorada (3)

